

De heer B. Bruins
Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Den Haag, 8 januari 2007

Betreft: Advies pilots Associate-degreeprogramma's (ronde 2b)

Geachte heer Bruins,

Met veel genoegen hebben wij ons het afgelopen jaar gebogen over de aanvragen voor pilots met Associate-degreeprogramma's (Ad-programma's). Wij constateren dat de introductie van Ad-programma's aansluit bij de wensen van een grote en diverse groep branches en bedrijven en dat er ook sprake is van belangstelling onder studerende en werkende. Het verheugt ons te zien dat er in een substantieel aantal aanvragen een intensieve samenwerking voorzien is tussen hogescholen en het beroepenveld en tussen hogescholen en bve-instellingen. De betrokkenheid van het beroepenveld is bijvoorbeeld bij de Ad-programma's in de techniek, de gezondheidszorg en de accountancy groot. Wij zien met vertrouwen de ontwikkelingen rond dit nieuwe onderwijstype tegemoet.

Hierna ontvangt u ons advies over de aanvragen voor pilots met Ad-programma's startend in het studiejaar 2007-2008 (deelronde 2b). Daaraan voorafgaand schetsen wij de werkwijze die de commissie heeft gehanteerd.

De commissie Associate degree is ingesteld door uw ambtvoorganger de heer Rutte en is als volgt samengesteld. Voorzitter is de heer J.W.A. van Dijk. Daarnaast bestaat de commissie uit de heren W.A. Houtkoop en G.M. van Wijk.

Werkwijze

Het beoordelingskader voor de tweede ronde Ad-pilots van 1 juni 2006 (bijlage bij brief PLW/2006/46867) heeft als uitgangspunt gediend voor de beoordeling van de aanvragen.

De commissie heeft 64 aanvragen voor pilots startend in het studiejaar 2007-2008 ter beoordeling voorgelegd gekregen. Dit waren de aanvragen die u op of vóór de uiterste indieningsdatum van 2 oktober 2006 ontving. In twee bijeenkomsten heeft de commissie zich over de aanvragen gebogen. Daarbij werd, net als bij ronde 1 en 2a, besloten dat de aanvragen die niet voldeden aan voorwaarde A. uit het beoordelingskader – een positief advies van de NVAO over het Ad-programma – niet nader door de commissie beoordeeld zouden worden. Uitzondering werd gemaakt voor de aanvraag met een voorwaardelijk positief NVAO-advies. Deze heeft de commissie wél beoordeeld.

26 van de 64 aanvragen voldeden niet aan voorwaarde A. Deze hadden alle een negatief advies van de NVAO. Het advies van de commissie aan u is om deze aanvragen op basis van voorwaarde A. uit het beoordelingskader af te wijzen.

Na de beoordeling of aan voorwaarde A. was voldaan, heeft de commissie getoetst of bij de resterende 38 aanvragen met een (voorwaardelijk dan wel onvoorwaardelijk) positief NVAO-advies ook aan de voorwaarden B., C. en D. was voldaan.

Eén van de bedoelde 38 aanvragen betrof een Ad-programma dat deel uitmaakt van een lerarenopleiding die opleidt voor een beroep waarvoor op grond van de Wet beroepen in het onderwijs bekwaamheidseisen zijn vastgesteld. Het betreffende Ad-programma leidt echter uitsluitend op voor een beroep buiten het door de Wet op het primair onderwijs (WPO), de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO), de Wet op de expertisecentra (WEC) of de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) geregelde onderwijs. Met deze constatering bleken alle 38 aanvragen te voldoen aan voorwaarde B. van het beoordelingskader.

Bij de eerste bijeenkomst van de commissie bleek bij één aanvraag een verklaring te ontbreken omtrent de kosteloze levering van gegevens voor de monitoring en evaluatie van de pilots (voorwaarde C.). Besloten werd de hogeschool te vragen de verklaring alsnog op te sturen. De hogeschool heeft dit inmiddels gedaan. Alle 38 aanvragen voldeden daarmee aan voorwaarde C.

Van de 38 aanvragen betroffen er 3 Ad-programma's waarvoor tevens een aanvraag was ingediend voor deelronde 2a (de ronde pilotprojecten met een beoogde start in februari 2007 of later in het studiejaar 2006-2007). Deze aanvragen voldeden daarmee niet aan voorwaarde D. uit het beoordelingskader.

Advies aan u is om deze 3 aanvragen af te wijzen op grond van voorwaarde D.

Voor de commissie resteerden na de beoordeling op de voorwaarden A. tot en met D. 35 aanvragen ter beoordeling.

Eén van deze aanvragen had betrekking op een Ad-programma binnen een opleiding waarvoor de betreffende hogeschool tevens een aanvraag heeft ingediend in het kader van de open-bestel-experimenten in het hoger onderwijs. Zoals aangegeven in de brieven van uw voorganger aan de hogescholen van 31 december 2005 (kenmerk PLW/2005/104399) en van 1 juni 2006 (PLW/2006/46867) is het niet mogelijk om een Ad-programma te starten binnen een opleiding die aan de experimenten met een open bestel meedoet. Omdat de commissie geen zicht heeft op de besluitvorming over aanvragen voor de experimenten open bestel, heeft zij de betreffende Ad-aanvraag wel beoordeeld. Het oordeel van de commissie daarover is positief. Het is vervolgens aan u om bij uw besluit over de betreffende aanvraag, de consequenties van de mogelijke samenloop met de experimenten open bestel te betrekken.

De 35 aanvragen die na de beoordeling op de voorwaarden A. tot en met D. overbleven zijn alle beoordeeld op de criteria E. – kans op instroom van doelgroepen – en F./G. – al dan niet noodzakelijke betekenisvolle betrokkenheid van één of meerdere bve-instellingen.

In 10 van de gevallen richtte het Ad-programma zich uitsluitend op andere doelgroepen dan mbo'ers die direct vanuit het mbo doorstromen, waardoor samenwerking met een bve-instelling niet per se nodig was (G.).

Van 19 van de 35 aanvragen kon in de eerste bijeenkomst van de commissie worden besloten dat deze voldoen aan de criteria E. en F. respectievelijk G. In de overige 16 gevallen is door de commissie nadere informatie gevraagd aan de hogeschool die de betreffende aanvraag had ingediend.

In de tweede bijeenkomst heeft de commissie allereerst de resultaten van de informatieronde besproken. Daarbij werd geconstateerd dat één aanvraag ondanks extra toegestuurde informatie nog altijd niet voldeed aan het criterium E. (kans op instroom van doelgroepen). De verwachte instroom is bij de betreffende aanvraag zeer algemeen en onvoldoende onderbouwd. Advies aan u is om de betreffende aanvraag op basis van criterium E. af te wijzen.

Bij de andere 15 aanvragen oordeelde de commissie op basis van de nagestuurde informatie dat deze aan de criteria E. en F. voldeden.

De commissie constateert dat een solide onderbouwing van de instroom voor de hogescholen nog lastig is. Vaak lijkt er sprake te zijn van management van verwachtingen. Men legt de lat bewust te hoog of te laag of men gaat uit van de gewenste groeps grootte (een lokaal vol). De onderbouwing mag in onze optiek best steviger, want hogescholen die een pilot willen starten moeten weten op welke instroom zij kunnen rekenen. De meest krachtige onderbouwing van de instroom treft de commissie aan bij aanvragen die voortkomen uit een oude kort-hbo opleiding, maar dergelijke aanvragen komen slechts sporadisch voor.

Voor de onderbouwing van de instroom van mbo'ers mag steviger. De commissie heeft de indruk dat bve-instellingen niet altijd weten welke belangstelling hun deelnemers hebben. In het licht van de beoogde toename van de doorstroom mbo-hbo zou het goed zijn als er stelselmatiger behoeftepeilingen onder mbo-deelnemers worden uitgevoerd. Dergelijke peilingen, overleg met hogescholen daarover en een zorgvuldige doorgeleiding van deelnemers zouden belangrijke elementen moeten zijn van het beleid van bve-instellingen. De commissie adviseert u om ook in de monitor van de pilots de bekendheid met en belangstelling voor Ad-programma's bij mbo-deelnemers te onderzoeken.

Na de beoordeling op de criteria E. en F./G. heeft de commissie de 34 positief beoordeelde aanvragen geconfronteerd met de uitgangspunten I. tot en met M. uit het beoordelingskader. Daarbij kon de commissie allereerst vaststellen dat het aantal van 34 aanvragen onder het gestelde maximum van 47 pilots in deelronde 2b lag (uitgangspunt K.: deelronde 2a en 2b bestaan samen uit maximaal 60 pilots¹).

Ten aanzien van de spreiding over de onderwijssectoren (uitgangspunt I.) constateert de commissie dat van een goede spreiding sprake is. De commissie is verheugd over het feit dat er in ronde 2b veel pilots uit de sector Techniek komen en dat ook de sector Taal & Cultuur goed vertegenwoordigd is. Alleen de sector Gedrag & Maatschappij blijft wat achter. Mogelijk zijn er in deze sector geen of nauwelijks functies waarbij niet óf de mbo-4 opleidingen óf de hbo-bacheloropleidingen voldoende aansluiten. Nader onderzoek kan uitwijzen of dit daadwerkelijk zo is.

De commissie interpreteert het uitgangspunt van een redelijke spreiding over de onderwijsinstellingen (uitgangspunt J.) op een zodanige manier, dat ook wordt gestreefd naar een spreiding over aangewezen en bekostigde instellingen. Vrijwel alle pilots in ronde 1 en 2a zijn afkomstig van bekostigde hogescholen. Naar aanleiding van deelronde 1 en 2a heeft PAEPON, op verzoek van de commissie, de aangewezen hogescholen nogmaals attent gemaakt op de pilots met Ad-programma's en hen gestimuleerd voor ronde 2b een aanvraag in te dienen. Deze oproep heeft niet het gewenste effect gehad. In ronde 2b zijn alle aanvragen met een positief NVAO-advies afkomstig van bekostigde hogescholen. De reden voor de beperkte belangstelling vanuit de aangewezen hogescholen is volgens PAEPON dat veel

¹ Deelronde 2a heeft 13 pilots opgeleverd.

opleidingen overgangsrechtelijk zijn geaccrediteerd en daardoor nog niet voldoen aan de criteria van het NVAO-protocol.

Als gekeken wordt naar de regionale spreiding van de pilots met Ad-programma's in ronde 1 en 2a en de aanvragen die nu voorliggen, dan valt op dat de regio Limburg niet vertegenwoordigd is. De andere regio's zijn goed vertegenwoordigd. In ronde 1 en 2a waren er nog nauwelijks pilots in de Randstad, maar deze regio heeft in ronde 2b een belangrijke inhaalslag gemaakt. De oproep van de HBO-raad aan de instellingen in die regio heeft daar mogelijk aan bijgedragen.

Gelet op het hiervoor genoemde aantal van 34 aanvragen, heeft de commissie de uitgangspunten H. (betreffende de speciale positie van Ad-programma's binnen hbo-bacheloropleidingen met een bèta- of technisch profiel) en L. (bij meerdere qua inhoud vergelijkbare programma's wordt doorslaggevend gewicht toegekend aan de mate waarin wordt voldaan aan de criteria uit het beoordelingskader) niet hoeven meewegen in haar uiteindelijke beoordeling.

Advies

Op basis van het voorgaande, adviseert de commissie u om van de 64 voorgelegde aanvragen 33 aanvragen die aan alle voorwaarden voldoen te honoreren.

Bij één van deze aanvragen oordeelt de commissie weliswaar positief, maar dient uw besluit mede afhankelijk te zijn van de besluiten over de experimenten met een open bestel in het hoger onderwijs.

Voor één aanvraag geldt dat de commissie die een voorwaardelijk positief advies geeft. Dat betreft de aanvraag met een voorwaardelijk positief NVAO-advies. Op het moment dat de NVAO onvoorwaardelijk positief over deze aanvraag adviseert, vervalt ook de voorwaardelijkheid van het advies van de commissie.

De commissie adviseert u om de resterende 30 aan de commissie voorgelegde aanvragen, af te wijzen om de hiervoor geschetste redenen.

In de bijlage bij deze brief treft u het totaaloverzicht aan van de door de commissie beoordeelde aanvragen inclusief het advies van de commissie over die aanvragen.

Nadere overwegingen

De commissie constateert dat er een aantal aanvragen is dat aan alle criteria voldoet, maar waarbij het gaat om kleine aantallen Ad-studenten. De commissie adviseert u om met de HBO-raad en PAEPON van gedachten te wisselen over de kritische massa om een Ad-programma tot een succes te kunnen maken. De commissie heeft zich hierover niet gebogen aangezien zij geen oordeel kan vellen over de vraag wanneer een Ad-programma uit hoofde van schaalgrootte als bedrijfsmatig verantwoord kan worden gezien. Wel zou via eigen reflectie en zelfsturing binnen hbo-kring dit aspect geagendeerd kunnen worden.

Hogescholen en bve-instellingen hebben concrete uitspraken gedaan over samenwerking bij de uitvoering van de Ad-programma's. De commissie is benieuwd hoe deze samenwerking de komende periode in de praktijk vorm krijgt en wat de Ad-studenten daarvan merken. In de monitoring van de pilots moet dit worden meegenomen. De commissie adviseert u om daarbij ook te onderzoeken of de samenwerking bij Ad-programma's die voor mbo-studenten bedoeld

zijn, verschilt van de samenwerking bij programma's voor werkenden respectievelijk voor beide doelgroepen.

Tot slot wil de commissie u meegeven dat zij de twee criteria die bij de beoordeling centraal hebben gestaan (kans op instroom van doelgroepen en betekenisvolle betrokkenheid van bve-instellingen) ook voor de toekomst relevant vindt. De commissie adviseert u dan ook om deze criteria onderdeel te laten zijn van het toekomstige toetsingskader voor Ad-programma's.

Wij hopen dat u met dit advies een voldoende basis heeft om te besluiten over ronde 2b.

Met vriendelijke groet,

de commissie Associate degree,

J.W.A. van Dijk
Voorzitter